

A Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezet

véleménye

a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló törvénytervezetről

A 2013. július 1-jén hatályba lépő új büntető törvénykönyv 77. §-a rendelkezik az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételéről. Eszerint véglegesen hozzáférhetetlenné kell tenni azt az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatot, a) amelynek hozzáférhetővé tétele vagy közzététele bűncselekményt valósít meg, b) amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy c) amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló [törvénytervezet](#) (a továbbiakban Tervezet) ennek a jogintézménynek a részletes eljárási szabályait tartalmazza. A TASZ véleménye összefoglalóan a következő:

- A Tervezet **aránytalanul korlátozza a véleménynyilvánítás és az információhoz jutás szabadságát**. A TASZ álláspontja szerint mindaddig, amíg jogerős bírói ítélet nem mondja ki egy adatról, hogy azáltal közzéadott bűncselekmény valósult meg, addig az ilyen jellegű korlátozás **csak olyan bűncselekmények gyanúja esetén arányos, amikor az eltávolításhoz vagy a hozzáférés korlátozásához fűződő érdek nagyobb súllyal esik latba, mint az esetleges bűncselekménnyel megvalósuló sérelem**.
- A TASZ álláspontja szerint aránytalan az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása esetén valamennyi közzéadott bűncselekményre kiterjeszteni az intézkedést, ehelyett **zárt felsorolást javasolunk**:
*Mind az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása, mind az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása esetén a **gyermekpornográfia, az állam elleni bűncselekmények és a terrorbűncselekmény** mellett javasoljuk, hogy a jogalkotó az intézkedést tegye alkalmazhatóvá a **közösség elleni uszítás, valamint a közösség tagja elleni erőszak előkészülete** esetén is.*
- A tervezett szabályozás nem teszi világossá, hogy a tiltás adott domain névre, IP tartományra, vagy adott cikkekre, url-re vonatkozik-e, aminek következtében adott esetben jogszerű tartalmak is korlátozásra kerülhetnek. A TASZ javaslata, hogy az adott **korlátozás konkrét információra, legfeljebb url-re terjedjen ki, hogy a jogszerű tartalmak korlátozása elkerülhető legyen**.
- A Tervezet nem biztosít jogorvoslati jogot az elektronikus adat feletti rendelkezésre jogosultnak az adat ideiglenes eltávolításának elrendelésével, csak a hozzáférés ideiglenes megakadályozásával szemben, ám az utóbbinak sincs halasztó hatálya. A tárhely-szolgáltatót a

158/B. § (4) a) esetében csak az indokolás szerint illeti meg a fellebbezés joga, a normaszövegből azonban ez nem egyértelműen következik. **A jogorvoslat lehetősége tudja csak garantálni, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának indokolatlan korlátozására ne kerülhessen sor.**

- *Problémás, hogy adott esetben a jogerős bírói ítélet miatt eltávolított adat esetén mi történik akkor, ha utóbb az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapítja, hogy a magyar bíróság az Emberi Jogok Európai Egyezményét sértő határozatot hozott. Erre az esetre nézve a TASZ szerint **biztosítani kell annak jogszabályi garanciáit, hogy a tartalom akár évekkel később is helyreállítható legyen, és megfelelő kártalanításban részesüljön az adat feletti rendelkezésre jogosult.***

I. Elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele

A Tervezet 71. §-a a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvénybe (a továbbiakban Be.) új kényszerintézkedésként vezetné be az **elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételét.**

Elektronikus (elektronikus hírközlő hálózat útján közzétett) adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tételét a nyomozási bíró rendeli el akkor, ha a büntetőeljárás olyan *közvérdra üldözendő bűncselekmény miatt* folyik, amellyel kapcsolatban elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének van helye, és az a bűncselekmény folytatásának megakadályozásához szükséges. A hozzáférhetetlenné tétel az adatok feletti rendelkezési jog korlátozása, és a) az elektronikus adat ideiglenes eltávolításával, vagy b) az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozásával rendelhető el.

a) Az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása:

Az elektronikus adat ideiglenes eltávolításának kötelezettje az elektronikus kereskedelemről szóló 2001. évi CVIII. Törvényben (E-ker. tv.) meghatározott tárhely-szolgáltató (2. § 1c) pont). A kötelezett a határozat vele történő közlésének időpontjától köteles az elektronikus adat ideiglenes eltávolítására. Ennek elmulasztása esetén a bíróság százezer forinttól egymillió forintig terjedő rendbírságot szabhat ki vele szemben, akár ismételten is. (Az elektronikus adat visszaállításának a kötelezettje is a tárhely-szolgáltató, ebben az esetben azonban a törvény nem rendelkezik rendbírságról.) A tárhely-szolgáltató 12 órán belül köteles intézkedni az elektronikus úton közzétett jogellenes adat visszaállítható módon történő eltávolításáról, egyben tájékoztatni a felhasználókat a tartalom eltávolításának vagy a tartalomhoz hozzáférés megakadályozásának a jogalapjáról. (Az intézkedés megszüntetése esetén a tárhely-szolgáltatónak szintén 12 órája van arra, hogy az elektronikus adatot ismét hozzáférhetővé tegye.) (Lásd a Tervezet 207. §-át.)

b) Az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása:

Erre az intézkedésre csak akkor kerülhet sor, ha a tárhely-szolgáltató a fenti kötelezettségét nem teljesítette vagy a külföldi hatóság jogsegély iránti megkeresése harminc napon belül nem vezetett eredményre, és az elektronikus adat gyermekpornográfiával, vagy állam elleni bűncselekménnyel, vagy terrorbűncselekménnyel áll összefüggésben. Az intézkedés kötelezettje az elektronikus hírközlési szolgáltató, de a bíróság a határozatáról nem őt, hanem a Nemzeti Média és Hírközlési

Hatóságot (a továbbiakban: NMHH) értesíti, a végrehajtásban való közreműködés érdekében. Az NMHH a kötelezettséget bevezeti a központi elektronikus hozzáférhetetlenné tételi határozatok adatbázisba (a továbbiakban: KEHTA), ezzel egyidejűleg a bíróság határozatáról elektronikus úton haladéktalanul értesíti az elektronikus hírközlési szolgáltatókat, amelyek ettől az időponttól kötelesek az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozására. Ha valamely hírközlési szolgáltató a kötelezettséget nem teljesíti, az NMHH erről haladéktalanul értesíti a bíróságot, amely százezer forinttól egymillió forintig terjedő rendbírságot szabhat ki, ismételten is, a hírközlési szolgáltatóra. (A kötelezettség megszüntetéséről a bíróság szintén az NMHH útján tájékoztatja a hírközlési szolgáltatót.) (Lásd még a Tervezet 212. § (3) bekezdését az Eht. módosításáról.)

Az elektronikus adat feletti rendelkezésre jogosult a tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül fellebbezhet ugyan a hozzáférés ideiglenes megakadályozását elrendelő határozat ellen, de a végrehajtás a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható (Tervezet 78. §)

A TASZ álláspontja szerint a Be. módosítása, az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele intézményének bevezetésével aránytalanul korlátozná a véleménynyilvánítás és az információhoz jutás szabadságát. A Tervezet – szemben az indokolással – kétféle hozzáférhetetlenné tételi formát határoz meg: az elektronikus adat ideiglenes eltávolítását (158/B. § (4) bekezdés a) pont) illetve az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozását (158/B. § (4) bekezdés b) pont). Míg az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása valamennyi közzététel büncselekmény esetén alkalmazható kényszerintézkedés, addig az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása a gyermekpornográfia, állam elleni büncselekmények, illetve terrorbüncselekmény esetén rendelhető el. Nincs legitim indoka annak, hogy az adatnak, így bármely cikknek, blogbejegyzésnek az eltávolítását bármely közzététel büncselekmény esetén el lehet rendelni anélkül, hogy jogerős bírói ítélet született volna. Így például a Tervezet szerint elrendelhető akkor, amikor egy újságíró által közérdekűnek tartott adatot hoz nyilvánosságra, de az ügyészség álláspontja szerint ezzel elköveti a minősített adattal való visszaélés gondatlan alakzatát. Büntetőeljárás során csak akkor alkotmányos az ilyen szigorú intézkedést elrendelni, ha a jogalkotó a minimálisra szorítja az esetleges tévedés és visszaélés lehetőségét.

A Tervezet kizárólag az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozását szűkíti gyermekpornográfiára, állam elleni büncselekményekre és terrorbüncselekményre. A TASZ álláspontja szerint mindaddig, amíg jogerős bíróság nem mondja ki egy adatról, így például egy blogbejegyzésről, hogy azáltal közzététel büncselekmény valósult meg, addig az ilyen jellegű korlátozás csak olyan büncselekmények gyanúja esetén arányos, amikor az eltávolításhoz vagy a hozzáférés korlátozásához fűződő érdek nagyobb súllyal esik latba, mint az esetleges büncselekménnyel megvalósuló sérelem. A TASZ nyomatékosítani kívánja, hogy a gyermekpornográfia esetén jogos és arányos az új intézkedési forma bevezetése, a gyermekpornográfia nem áll a szólásszabadság védelme alatt. Egyetértünk azzal, hogy indokolt esetben az állam elleni büncselekmények és a terrorbüncselekmények is megalapozhatják az ideiglenes eltávolítást, azonban valamennyi közzététel büncselekményre kiterjeszteni nem arányos az intézkedést. Továbbá mind az elektronikus adat ideiglenes eltávolítása, mind az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása esetén a

gyermekpornográfia (új Btk. 204. §), az állam elleni bűncselekmények (új Btk. XXIV. fejezet) és a terrorbűncselekmény (új Btk. 314-316. §) mellett a TASZ azt javasolja, hogy a jogalkotó az intézkedést tegye alkalmazhatóná a közosság elleni uszítás (új Btk. 332. §), valamint a közosság tagja elleni erőszak előkészülete (új Btk. 216. § (4) bekezdés) esetén is.

A Tervezet 12 órás eltávolítási időintervallumot biztosít csupán a teljesen vétlen, a büntetőeljárásról addig nem tudó tárhely-szolgáltató számára. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a tárhely-szolgáltató nem teszi meg 12 órán belül az intézkedést, akár 1 millió forintot rendbírással sújtható. A határidőt a TASZ indokolatlanul rövidnek tartja. Az pedig egyenesen érthetetlen, hogy a Tervezet először miért nem a büntetőeljárás terheltjét, vagy az elektronikus adat feletti rendelkezésre jogosultat kötelezi az adat eltávolítására.

A Tervezet nem biztosít jogorvoslati jogot az elektronikus adat feletti rendelkezésre jogosultnak az adat ideiglenes eltávolításának elrendelésével, csak a hozzáférés ideiglenes megakadályozásával szemben, ám az utóbbinak sincs halasztó hatálya. A tárhely-szolgáltatót, aki az elektronikus adat eltávolításának vagy a blokkolásnak kötelezettje, és rendbírással sújtható, csak az indokolás szerint illeti meg a fellebbezés joga, a normaszövegből azonban ez nem egyértelműen következik. A jogorvoslat lehetősége tudja csak garantálni, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának indokolatlan korlátozására ne kerülhessen sor.

II. Elektronikus adathoz való hozzáférés végleges megakadályozása

A Be.-nek a bíróságnak és az ügyészségnek a végrehajtásban meglévő feladataira (XXX. Fejezet II. Cím) vonatkozó szabályait a Tervezet 123. §-a az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének a **hozzáférés végleges megakadályozásával** történő végrehajtásáról szóló rendelkezéssel egészítené ki. A végleges hozzáférhetetlenné tételt a bíróság hivatalból vagy az ügyész indítványára az alábbi esetekben rendeli el.

a) Ha a büntetőeljárás befejezésekor az elektronikus adathoz való hozzáférés ideiglenes megakadályozása volt elrendelve (lásd fent) és a hozzáférés megakadályozása továbbra is indokolt (erről az ügydöntő határozatot hozó bíróság dönt).

b) Ha tárhely-szolgáltató a hozzáférhetetlenné tételi kötelezettség elmulasztása miatt kiszabott mulasztási bírság ellenére nem teljesíti a kötelezettséget. (Lásd a Tervezet 40. §-át, ami úgy módosítaná a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendeletet (a továbbiakban Bv.tvr.) 91. §-át, hogy az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének a teljesítésére a tárhely-szolgáltatót kötelezi, akivel szemben a büntetés-végrehajtási bíróság a hozzáférhetetlenné tételi kötelezettség elmulasztása miatt százezer forinttól egymillió forintig terjedő mulasztási bírságot szabhat ki. Ez ellen halasztó hatályú fellebbezésnek van helye).

c) Ha az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét gyermekpornográfia (Btk. 204. §) megvalósulása miatt rendelték el, és a tárhely-szolgáltató a kötelezettségének nem tesz eleget.

d) Ha az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételére vonatkozóan a külföldi hatóság jogsegély iránti megkeresése a megkeresés kibocsátásától számított harminc napon belül nem vezetett eredményre.

A kötelezett itt is az elektronikus hírközlési szolgáltató, és a bíróság ebben az esetben sem közvetlenül, hanem NMHH közreműködésével jár el. A hozzáférést biztosító elektronikus hírközlési szolgáltató az NMHH értesítését követően köteles haladéktalanul, de legkésőbb 12 órán belül a büntető ügyben eljáró bíróság által az elektronikus adathoz való hozzáférés megakadályozásával elrendelt ideiglenes vagy végleges hozzáférhetetlenné tételt teljesíteni (Tervezet 212. §. (3) bekezdés az Eht. módosításáról).

A végleges hozzáférhetetlenné tétel szükségességéről a büntetés-végrehajtási bíró haladéktalanul értesíti az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételéről első fokon határozatot hozó bíróságot (Tervezet 40. §, Bv.tvr. 91. § (3) bekezdés). A bíróság hivatalból vagy az ügyész indítványára az elektronikus hírközlési szolgáltatóval szemben a kötelezettség elmulasztása miatt százezer forinttól egymillió forintig terjedő mulasztási bírságot szabhat ki, ami ismételhető (a mulasztási bírságot kiszabó határozattal szemben itt is halasztó hatályú fellebbezésnek van helye).

A végleges hozzáférhetetlenné tétel tárgyában hozott határozattal szemben az *ügyész* a határozat közlésétől, az *elektronikus hírközlési szolgáltató* az erről szóló értesítéstől, az *elektronikus adat feletti rendelkezésre jogosult* pedig a tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül fellebbezhet.

(A Tervezet 123. § (5) bekezdésének szövegezése hibás, befejezetlen a mondat!)

A TASZ álláspontja szerint a szolgáltatók 12 órán belüli kötelezése igen problematikus, mert a tervezett intézkedés nem feltétlenül éri el célját. Egy szándékos bűncselekményt megvalósító adat, cikk, videó esetén várható, hogy az adatot egy másik szerverre is átteszik, tükrözik az oldalt mások. Így a szolgáltató ugyan hozzáférhetetlenné tehet egy adatot, de attól még számos más helyről elérhetővé marad a tartalom. Ebben az esetben nem világos, hogy a szolgáltató feladata-e az, hogy az újabb és újabb helyeken felbukkanó azonos tartalom eltávolítására, illetve a hozzáférés megakadályozására sor kerüljön. A TASZ álláspontja szerint a szolgáltatóktól nem várható el, hogy nekik kellene tudniuk, hogy az adott adat hol mindenhol érhető el az interneten.

A tervezett szabályozás nem teszi világossá azt sem, hogy a tiltás adott domain névre, IP tartományra, vagy adott cikkekre, url-re vonatkozik-e, aminek következtében adott esetben jogszerű tartalmak is korlátozásra kerülhetnek. A TASZ javaslata az, hogy az adott korlátozás konkrét információra, legfeljebb url-re terjedjen ki, hogy a jogszerű tartalmak korlátozása elkerülhető legyen.

Ugyancsak problémás, hogy adott esetben a jogerős bírói ítélet miatt eltávolított adat esetén mi történik akkor, ha utóbb az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapítja, hogy a magyar bíróság az Emberi Jogok Európai Egyezményét sértő határozatot hozott. Erre az esetre nézve biztosítani kell annak jogszabályi garanciáit, hogy a tartalom akár évekkel később is helyreállítható legyen, és megfelelő kártalanításban részesüljön az adat feletti rendelkezésre jogosult.

III. Az NMHH közreműködése

A Tervezet szerint az **NMHH közreműködik** az elektronikus adat büntető ügyben elrendelt ideiglenes vagy végleges hozzáférhetetlenné tétele végrehajtásának biztosításában és ennek érdekében működteti a központi elektronikus hozzáférhetetlenné tételi határozatok adatbázisát (KEHTA). A Tervezet 212. §-a az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvényt (a továbbiakban: Eht.) módosítaná annak érdekében, hogy az NMHH joghatóságát az elektronikus adat ideiglenes és végleges hozzáférhetetlenné tételére irányuló eljárásban kiterjessze az elektronikus hírközlési szolgáltatókra. Az NMHH-nak a végrehajtásban való közreműködése keretében az alábbi feladatai vannak:

a) A bíróság elektronikus úton megküldött értesítése alapján az elektronikus adat ideiglenes és végleges hozzáférhetetlenné tételéről szóló rendelkezését kizárólag elektronikus úton közli az elektronikus hírközlési szolgáltatókkal.

b) Működteti a központi elektronikus hozzáférhetetlenné tételi határozatok adatbázisát (KEHTA). A KEHTA adatai nem nyilvánosak, azokba csak a bíróság, a törvényességi felügyelet gyakorló ügyész és az Országgyűlés illetékes bizottságának a tagjai tekinthetnek be. A rögzítendő adatok meghatározása hiányzik: a Tervezet csak annyit ír, hogy „az elektronikus adat azonosításra vonatkozó adatokat” kell rögzíteni. Az elektronikus hírközlési szolgáltatók és a közvetítő szolgáltatók kötelesek a KEHTA-hoz csatlakozni abból a célból, hogy a bíróság elektronikus adatahoz való hozzáférés megakadályozásáról, illetve a megakadályozás megszüntetéséről rendelkező határozatainak eleget telessenek, illetve azt elősegítsék. (A Magyarország területén található adatkicserélő központok, így különösen a Budapest Internet Exchange (BIX) kötelesek közreműködni az e § szerinti intézkedések végrehajtásában.) Az NMHH Elnöke felhatalmazást kap arra, hogy rendelettel állapítsa meg a hírközlési szolgáltatók és közvetítő szolgáltatók KEHTA-hoz való kapcsolódásának és elektronikus kapcsolattartásának részletes szabályait. A KEHTA működtetése felett az ügyész törvényességi felügyeletet gyakorol (Tervezet 234. §)

A TASZ álláspontja szerint az NMHH, mint média és hírközlési hatóság esetében indokolatlan a hatóság hatáskörét kiterjeszteni a büntetőeljárások ítéleteinek végrehajtására. Problémás, hogy az NMHH elnöki rendelete kötelezné a szolgáltatók és a KEHTA viszonyát. A büntetőeljárás során alkalmazható kényszerintézkedéseket, valamint a bírósági ítéletek végrehajtásának szabályait az internes tartalmak szűrése esetén is törvénynek kell tartalmaznia.

Az Eht. hatályának kiterjesztése – az elektronikus adat ideiglenes és végleges hozzáférhetetlenné tétele során – valamennyi közvetítő szolgáltatóra, így a tárhely-szolgáltatón kívül valamennyi közvetítő szolgáltatóra (egyszerű adatátvitel és hozzáférés-biztosításra, gyorsító-tárolást végzőkre, keresőszolgáltatókra) indokolatlanul tág. A TASZ javaslata szerint a kizárólag a tárhely-szolgáltatókra kell korlátozni a törvény hatályát.

2012. október 26.